

Sygn. akt I PK 205/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa P. D.

przeciwko A. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 kwietnia 2015 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 20 lutego 2014 r.

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Powód domagał się zasądzenia od pozwanej kwoty 29.715,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem i nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę. Twierdził, że złożone mu wypowiedzenie umowy o pracę naruszało art. 38 k.p., ponieważ

pozwany nie skonsultował zamiaru rozwiązania umowy o pracę z organizacją związkową OM OPZZ Konfederacja Pracy, której powód był członkiem. Zarzucał ponadto, że wskazana przez pracodawcę przyczyna wypowiedzenia była nierzeczywista i nieuzasadniona, ponieważ nie doszło do likwidacji jego stanowiska pracy.

Wyrokiem z dnia 28 marca 2011 r. Sąd Rejonowy w S. zasądził od pozwanej spółki na rzecz powoda kwotę 29.715,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 stycznia 2011 roku, w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Sąd ustalił, iż pozwana nie przeprowadziła konsultacji zamiaru wypowiedzenia powodowi umowy o pracę. Sąd ocenił, że wniosek pozwanej z dnia 5 października 2010 r. naruszał art. 30 ust. 2¹ ustawy o związkach zawodowych, w konsekwencji organizacja związkowa miała prawo odmówić udzielenia informacji o przynależności związkowej pracowników. Zdaniem Sądu, okoliczność ta nie zwalniała pozwanej z obowiązku konsultowania indywidualnych spraw pracowniczych ze związkiem zawodowym. Sąd nie badał zasadności wypowiedzenia umowy o pracę, ograniczając się do ustalenia, że złożone powodowi wypowiedzenie umowy o pracę było niezgodne z art. 38 k.p.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 7 lipca 2011 r. oddalił apelację pozwanej. Podzielił stanowisko sądu I instancji, że wypowiedzenie powodowi umowy o pracę bez uprzedniego przeprowadzenia konsultacji z organizacją związkową nastąpiło z naruszeniem art. 38 k.p., co czyniło zbędnym badanie przyczyn wypowiedzenia umowy pod względem ich konkretności, zasadności i rzeczywistości.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik pozwanej, zarzucając naruszenie art. 30 ust. 2¹ ustawy o związkach zawodowych przez jego błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie art. 38 k.p. polegające na uznaniu, że pomimo nieotrzymania od organizacji związkowej informacji o osobach korzystających z jej obrony, skarżąca miała obowiązek przeprowadzenia z organizacją związkową konsultacji zamiaru wypowiedzenia powodowi umowy o pracę.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 14 czerwca 2012 r., I PK 231/11, OSNP 2013 nr 13-14, poz.149, uchylił wyrok Sądu Okręgowego przekazując temu sądowi sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania

kasacyjnego. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, iż odmowa udzielenia lub nieuzupełnienie wymaganej informacji o przysługującej pracownikom obronie związkowej zwalnia pracodawcę z obowiązku współdziałania z zakładową organizacją związkową w indywidualnych sprawach ze stosunku pracy.

Wyrokiem z dnia 11 października 2012 r. Sąd Okręgowy uchylił wyrok Sądu Rejonowego z dnia 28 marca 2011 r. w punktach 1, 3 i 4 i w tym zakresie przekazał temu sądowi sprawę do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2013 r. oddalił powództwo. Sąd ustalił, że w wyniku restrukturyzacji pozwana zlikwidowała dwa stanowiska w segmencie zajmującym się sprzedażą butli gazowych, w tym stanowisko Regionalnego Kierownika Sprzedaży zajmowane przez powoda. Obowiązki związane z w/w stanowiskiem zostały podzielone i przekazane innym pracownikom. Kryterium doboru pracowników do zwolnień stanowiło doświadczenie i kompetencje na rynku zbiornikowym, czyli wiedza techniczna, inżynierska, wiedza o produkcie, a także wiedza na temat pozwoleń na budowę, gdyż są to obiekty będące przedmiotem prawa budowlanego. W dniu 5 października 2010 r. pozwana wystąpiła z pisemnym wnioskiem do OM OPZZ Konfederacja Pracy w S. sp. z o.o. wnosząc o wskazanie imion i nazwisk pracowników pozwanej spółki korzystających z obrony w indywidualnych sprawach pracowniczych. W odpowiedzi związek zawodowy odmówił udzielenia żądanych informacji, wskazując, iż wniosek pozwanej ma charakter abstrakcyjny, a więc jest sprzeczny z art. 30 ust. 2¹ ustawy z związkach zawodowych, który umożliwia ujawnienie informacji o przynależności związkowej wyłącznie w indywidualnych sprawach, gdy pracodawca nosi się z zamiarem zwolnienia pracownika. W tych okolicznościach Sąd uznał, że został wyczerpany tryb konsultacji ze związkami zawodowymi. Wyjaśnił, że na skutek wniesienia przez stronę pozwaną skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy wskazał, że wymagane i wystarczające jest jednorazowe zwrócenie się przez pracodawcę do zakładowych organizacji związkowych o informację o pracownikach korzystających ze związkowej obrony w indywidualnych sprawach ze stosunku pracy. Dla uzyskania takiej informacji pracodawca nie musi pytać o konkretne, tj. wymienione z imienia i nazwiska

pracowników, ani wskazywać konkretnego celu wnioskowanych informacji dlatego, że przynależność do legalnie działających organizacji społecznych ma charakter publiczny, dobrowolny i jawny, i nie może pozostawać w ukryciu za przepisami o ochronie danych osobowych. Z kolei odmowa udzielenia lub nieuzupełnienie wymaganej informacji o przysługującej pracownikom obronie związkowej zwalnia pracodawcę z obowiązku współdziałania z zakładową organizacją związkową w indywidualnych sprawach ze stosunku pracy, w których związkowe współdziałanie byłoby ustawowo wymagane, gdyby zakładowa organizacja związkowa należycie wypełniła swoje ustrojowe i ustawowe powinności.

Stanowisko Sądu Najwyższego podzielił w całości Sąd Okręgowy, rozpoznający sprawę po uprzednim uchyleniu jego wyroku. Sąd Rejonowy powołując się na art. 386 § 6 k.p.c. wskazał, że ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiążą sąd, któremu sprawa została przekazana, przy czym nie dotyczy to wypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego. W konwencji stwierdził, że umowa o pracę została rozwiązana przez pracodawcę w sposób prawidłowy pod kątem formalnym.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 27 sierpnia 2013 r. złożyła strona powodowa, zarzucając naruszenie prawa materialnego: art. 30 ust. 2¹ ustawy o związkach zawodowych przez błędną wykładnię oraz art. 45 § 1 k.p. w zw. z art. 38 k.p. poprzez uznanie, że pozwany nie był zobowiązany do przeprowadzenia z działającą u pozwanego organizacją związkową konsultacji zamiaru wypowiedzenia powodowi umowy o pracę, a nadto art. 45 § 1 k.p. poprzez jego błędne niezastosowanie i przyjęcie, że wypowiedzenie powodowi umowy o pracę z przyczyn organizacyjnych było uzasadnione, pomimo, że pozwany nie zastosował obiektywnych i sprawiedliwych kryteriów doboru pracowników do zwolnienia. Apelujący zarzucił także naruszenie art. 386 § 6 k.p.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że ocena prawna wyrażona w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego wiąże sąd, któremu sprawa została przekazana, w sytuacji gdy późniejszą uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wydaną na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego (uchwała SN z dnia 21 listopada 2012 r., III PZP 6/12, OSNP 2013 nr 13-14, poz. 146) odstąpiono od poglądu prawnego stanowiącego podstawę zapadłego w tej sprawie uprzednio

rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego (wyrok SN z dnia 14 czerwca 2012 r., I PK 231/11). W ocenie strony powodowej uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2012 r., III PZP 6/12 uchyla związanie wykładnią zaprezentowaną we wcześniejszym rozstrzygnięciu Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2012 r., I PK 231/11, czy w wyroku Sądu Okręgowego z 11 października 2012 r.

W wyniku rozpoznania apelacji Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego w kwestii związania tego sądu poglądem Sądu Okręgowego wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 października 2012 r. Wskazał, że zgodnie z art. 386 § 6 k.p.c. ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiążą zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego. Sąd Okręgowy stwierdził, że w tej sprawie jest związany wykładnią dokonaną w wyroku Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2012 r., I PK 231/11 na zasadzie art. 398²⁰ zd. 1 k.p.c. Odnotowując stanowisko Sądu Najwyższego, że związanie wynikające z art. 398²⁰ k.p.c. nie jest bezwzględne, gdy inna wykładnia wynika z późniejszej uchwały Sądu Najwyższego, która ma moc zasady prawnej (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z 10 sierpnia 2007 r., III UK 23/07, OSNP 2008 nr 19- 20, poz. 298 i z 12 lipca 2012 r., I CSK 5/12, LEX nr 1228765), jednocześnie zauważył, że uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2012 r. III PZP 6/12, została podjęta w składzie powiększonym siedmiu sędziów tego Sądu, jednak nie ma mocy zasady prawnej. Sąd stwierdził, że zmiana wykładni przepisów art. 30 ust. 2¹ ustawy o związkach zawodowych nie na zatem charakteru wiążącego i nadal z mocy art. 398²⁰ k.p.c. zachodzi związanie Sądu Okręgowego wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 czerwca 2012 r., I PK 231/11. Sąd Okręgowy podzielił merytoryczną ocenę zastosowanych przez pozwaną kryteriów doboru do zwolnienia w aspekcie zasadności wypowiedzenia umowy o pracę dokonaną przez Sąd Rejonowy.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 lutego 2014 r. złożył pełnomocnik powoda. Zarzucono naruszenie:

art. 386 § 6 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że ocena prawna wyrażona w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego wiąże sąd, któremu sprawa została przekazana, jaki i sąd drugiej instancji, mimo że późniejszą uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wydaną na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego (uchwała SN z dnia 21 listopada 2012 roku, III PZP 6/12) odstąpiono od poglądu prawnego stanowiącego podstawę zapadłego uprzednio rozstrzygnięcia,

art. 398²⁰ k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że rozpoznający apelację powoda Sąd Okręgowy jest związany wykładnią Sądu Najwyższego dokonaną w wyroku z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 231/11 podczas gdy późniejszą uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wydaną na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego (uchwała SN z dnia 21 listopada 2012 roku, sygn. III PZP 6/12) odstąpiono od tej wykładni oraz pomimo, że sąd odwoławczy rozpoznający apelację powoda nie był sądem, o którym mowa w art. 398²⁰ k.p.c.,

art. 30 ust. 2¹ ustawy z dnia 23 maja 1991 roku o związkach zawodowych przez błędną wykładnię oraz art. 45 § 1 k.p. w zw. z art. 38 k.p. poprzez błędne niezastosowanie polegające na uznaniu, że pozwany nie był zobowiązany do przeprowadzenia z działającą u pozwanego organizacją związkową konsultacji zamiaru wypowiedzenia powodowi umowy o pracę, a w konsekwencji, że wypowiedzenie umowy o pracę powoda było prawidłowe, pomimo że poprawna wykładnia powołanego przepisu prowadzi do wniosku przeciwnego i uzasadnia zastosowanie art. 45 § 1 k.p. w zw. z art. 38 k.p.

Pełnomocnik skarżącego wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne, tj. „Czy późniejsza uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wydana na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego rozstrzygająca wątpliwości co do wykładni określonych przepisów prawa materialnego, której Sąd Najwyższy nie nadał mocy zasady prawnej uzasadnia odstąpienie przez sąd orzekający od związania uprzednią wykładnią danego przepisu zastosowaną w sprawie przez sąd odwoławczy (art. 386 § 6 k.p.c.) oraz przez Sąd Najwyższy (art. 398²⁰ k.p.c.)?”

Wniesiono o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 lutego 2014 roku w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.), względnie o uchylenie tego wyroku i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 29.715,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 stycznia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu za wszystkie instancje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nie mieć uzasadnionych podstaw.

Zasadniczym problemem mającym wpływ na jej rozstrzygnięcie miała ocena znaczenia uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, która w swej treści była odmienna od wcześniejszego orzeczenia składu zwykłego podjętego w sprawie. Skarżący podnosił poprzez zarzuty prawa procesowego i materialnego, że z tego powodu zasadne byłoby odstąpienie od wcześniejszego stanowiska Sądu Najwyższego. Zdaniem skarżącego uchwała składu powiększonego oraz wcześniejsza rozbieżność orzecznictwa Sądu Najwyższego uzasadniają konieczność zmiany zaskarżonego wyroku, gdyż w tej sytuacji nie był on związany wcześniejszym orzeczeniem, a tym bardziej nie jest nim związany skład orzekający w sprawie ponownie złożonej skargi kasacyjnej.

Problem powyższy był już wielokrotnie rozstrzygany w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Z tego powodu nie można było uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne uzasadniające rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

Zgodnie z przepisem art. 386 § 6 k.p.c. przy ponownym rozpoznawaniu sprawy sąd jest związany oceną prawną i wykładnią dokonaną w danej sprawie. Sąd, któremu została przekazana sprawa jest związany wykładnią dokonaną przez Sąd Najwyższy (art. 398²⁰ k.p.c.). Nie dotyczy to jedynie przypadku zmiany stanu prawnego. Tak więc Sąd Okręgowy trafnie zinterpretował powyższe przepisy procesowe i orzekł zgodnie z wykładnią dokonaną przez Sąd Najwyższy.

W związku z powyższym należało rozstrzygnąć, czy zachodzi związanie Sądu Najwyższego wykładnią dokonaną w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2012 r., III PZP 6/12 (OSNP 2013 nr 13-14, poz. 146). Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego jak i stanowiskiem doktryny późniejsza zmiana stanowiska przez skład powiększony wyrażona w uchwale, której nadano moc zasady prawnej, uzasadnia odstępnie od wcześniejszej wykładni dokonanej w sprawie przez Sąd Najwyższy. Wyraźnego podkreślenia wymaga, że chodzi o uchwałę, której nadano moc zasady prawnej (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2007 r., IV CSK 50/07). Tak więc związanie wykładnią prawa według art. 398²⁰ k.p.c. nie jest bezwzględne, gdy inna wykładnia wynika z późniejszej uchwały Sądu Najwyższego, której nadano moc zasady prawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r., III UK 23/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 298, czy z dnia 12 lipca 2012 r., I CSK 5/12, LEX nr 1228765). Mając również na uwadze przepisy art. 60 i 61 ustawy o Sądzie Najwyższym należy stwierdzić, że składy orzekające Sądu Najwyższego są związane wyłącznie uchwałami mającymi moc zasad prawnych. Natomiast uchwale III PZP 6/12 nie nadano mocy zasady prawnej. Wynika więc z tego, że Sąd Najwyższy nie był nią związany, a Sąd Okręgowy był związany stanowiskiem Sądu Najwyższego z wyroku z dnia 14 czerwca 2012 r., I PK 231/11 (OSNP 2013 nr 13-14, poz. 149). Pogląd taki został już wcześniej wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2012 r., IV CSK 151/12 (LEX nr 1275000). Skład orzekający podziela poglądy wyrażone w wyżej powołanych wcześniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego.

Tak więc ostatecznie należy stwierdzić, że zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c. Sąd Najwyższy byłby związany uchwałą składu powiększonego jeżeli miałaby ona moc zasady prawnej. Odstąpienie od niej byłoby natomiast możliwe jedynie po wyczerpaniu trybu postępowania określonego w art. 62 ustawy o Sądzie Najwyższym. Podjęcie późniejszej uchwały nie mającej mocy zasady prawnej, jak i tym bardziej odmiennego orzeczenia w postaci wyroku nie ma więc bezpośredniego wpływu na rozstrzygnięcie sądu w sprawie, w której Sąd Najwyższy dokonał wykładni prawa w wyroku uchylającym wcześniejszy wyrok i przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji wyroku.